Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 8. decembra 2016*

„Predhodno odločanje — Storitve procesnih pooblaščencev — Tarifa — Sodišča — Nemožnost odstopanja“

V združenih zadevah C-532/15 in C-538/15,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi, Španija) in Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu, Španija) s sklepoma z dne 22. in 18. septembra 2015, ki sta na Sodišče prispela 9. oziroma 15. oktobra 2015, v postopkih

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

proti

ArcelorMittal Zaragoza SA,

ob udeležbi

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

in

Francesc de Bolós Pi

proti

Urbaser SA (C-538/15),

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev in S. Rodin (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodna tajnica: X. Lopez Bancalari, administratorka,

* * Jezik postopka: španščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. septembra 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Eurosaneamientos SL J. Garcia-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto in A. Rada Pumariño, odvetniki, ter J. Issern Longares, procurador,

— za F. de Bolós Pi F. de Bolós Pi, procurador,

— za Urbaser SA J. Badía Armengol in L. Ruz Gutiérrez, odvetnika, ter J. Pons Arau, procurador,

— za Consejo General de Procuradores de España A. Guerrero Righetto in J. García-Gallardo Gil-Fournier, odvetnika, ter J. Estévez Fernández-Novoa, procurador,

— za špansko vlado S. Centeno Huerta in M. García-Valdecasas Dorrego, agentki,

— za nizozemsko vlado M. Bulterman, M. de Ree in C. Schillemans, agentke,

— za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, agentka,

— za Evropsko komisijo H. Tserepa-Lacombe, C. Urraca Caviedes in J. Rius, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 4(3), PEU, členov 56 in 101 PDEU, člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) ter členov 4 in 15 Direktive 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu (UL 2006, L 376, str. 36).

2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov med, prvič, družbo Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano in družbo UTE PTR Acciona Infraestructuras SA na eni strani in družbo ArcelorMittal Zaragoza SA na drugi, in drugič, F. de Bolósem Pijem in družbo Urbaser SA glede nagrad za procesne pooblaščence.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člen 4, točka 8, Direktive 2006/123/ES določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[…]

(8) ‚pomembni razlogi, ki se nanašajo na javni interes' pomenijo razloge, ki jih kot takšne priznava sodna praksa Sodišča, vključno z naslednjimi razlogi: javni red; javna varnost; javna zaščita; javno zdravje; ohranjanje finančnega ravnovesja sistemov socialne varnosti; varstvo potrošnikov,

prejemnikov storitev in delavcev; zagotavljanje poštenih poslovnih transakcij; boj proti goljufijam; varstvo okolja in mestnega okolja; zdravje živali; intelektualna lastnina; ohranjanje nacionalne zgodovinske in umetnostne dediščine; uresničevanje ciljev socialne in kulturne politike;

[…]“

4 Člen 15(2)(g) in (3) navedene direktive določa:

„2. Države članice preverijo, ali njihov pravni sistem pogojuje začetek opravljanja ali opravljanje storitvene dejavnosti z upoštevanjem katere koli od naslednjih nediskriminatornih zahtev:

[…]

(g) določenih najnižjih in/ali najvišjih tarif, ki jih mora ponudnik upoštevati;

[…]

3. Države članice preverijo, ali zahteve iz odstavka 2 izpolnjujejo naslednje pogoje:

(a) nediskriminacija: zahteve ne smejo biti niti neposredno niti posredno diskriminatorne glede državljanstva ali v primeru podjetij glede kraja registriranega sedeža;

(b) potreba: zahteve morajo biti utemeljene s pomembnimi razlogi, ki se nanašajo na javni interes;

(c) sorazmernost: zahteve morajo biti take, da zagotavljajo izpolnitev zastavljenega cilja; ne smejo presegati tistega, kar je potrebno za uresničitev tega cilja, ter jih ni mogoče nadomestiti z drugimi, manj omejevalnimi ukrepi, s katerimi se lahko doseže iste rezultate.

[…]“

Španska zakonodaja

5 Vloga procesnih pooblaščencev je urejena predvsem z Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (sistemski zakon 6/1985 o sodstvu) z dne 1. julija 1985 (BOE št. 157 z dne 2. julija 1985), njihovo posredovanje v postopkih pa je urejeno z Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o civilnih postopkih) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, v nadaljevanju: zakon o civilnih postopkih). Vloga procesnih pooblaščencev je zlasti zastopanje strank v postopku in učinkovito sodelovanje s sodnimi organi, da bi se omogočil pravilen potek postopka. Te naloge se razlikujejo od nalog odvetnikov in z njimi niso združljive.

6 Člen 242(4) zakona o civilnih postopkih določa:

„Nadomestila, ki pripadajo uradnikom, procesnim pooblaščencem in izvedencem in za katere veljajo tarife, so urejena s tarifami, ki veljajo zanje.“

7 Na podlagi Real Decreto nº 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (kraljeva uredba št. 1373/2003 o tarifi za procesne pooblaščence) z dne 7. novembra 2003 (BOE št. 278 z dne 20. novembra 2003), kakor je bila spremenjena z Real Decreto nº 1/2006 (kraljeva uredba št. 1/2006) z dne 13. januarja 2006 (BOE št. 24 z dne 28. januarja 2006, v nadaljevanju: kraljeva uredba št. 1373/2003), se za plačilo procesnih pooblaščencev uporablja vnaprej določen obvezni znesek, o katerem se lahko procesni pooblaščenec in stranka dogovorita, vendar ga je

mogoče znižati ali zvišati le za 12 %, zgornji prag v posamezni zadevi pa se določa glede na znesek spora. Po zakonodajnih spremembah leta 2010 je skupni prag nadomestil, ki jih je procesni pooblaščenec prejel v isti zadevi, za isto dejanje ali v istem postopku, znašal 300.000 EUR.

8 Direktiva 2006/123 je bila v španski pravni red prenesena z Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (zakon 17/2009 o svobodnem dostopu do storitvenih dejavnosti in njihovem izvajanju) z dne 23. novembra 2009 (BOE št. 283 z dne 24. novembra 2009).

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-532/15

9 Po postopku med družbo Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano in družbo UTE PTR Acciona Infraestructuras (v nadaljevanju: Eurosaneamientos in druge) ter družbo ArcelorMittal Zaragoza, ki se nanaša na nepogodbeno odgovornost, je bilo zadnjenavedeni družbi naloženo plačilo stroškov. Sodni tajnik Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi, Španija) je na predlog družbe Eurosaneamientos in drugih opravil preveritev stroškov.

10 Družba ArcelorMittal Zaragoza je to preveritev izpodbijala, ker nadomestila procesnega pooblaščenca, ki je zastopal družbo Eurosaneamientos in druge, naj ne bi bila upravičena in ker nagrada odvetnika zadnjenavedenih družb naj ne bi bila upravičena in naj bi bila čezmerna. Sodni tajnik Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) je stroške znižal na 17.558,70 EUR, vključno z davkom na dodano vrednost (DDV), za nagrado odvetnika, in 2 793,56 EUR, vključno z DDV, za nadomestila procesnih pooblaščencev.

11 Družba Eurosaneamientos in druge so zoper odločbo sodnega tajnika vložile pritožbo pri Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi).

12 Navedeno sodišče je v postopku odmere stroškov 12. februarja 2015 izdalo tri sklepe o zavrnitvi ugovorov družbe Eurosaneamientos in drugih v delu, v katerem so se ti nanašali na nagrade odvetnikov, in stranke pozvalo, naj se izjavijo o sprožitvi postopka, določenega v členu 267 PDEU, in sicer glede stroškov, povezanih s storitvami procesnih pooblaščencev, natančneje glede tarife, ki določa znesek navedenih stroškov.

13 Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) dvomi o skladnosti sistema plačila procesnih pooblaščencev v Španiji s pravom Unije. Natančneje, to sodišče navaja, da je v sodbah Sodišča z dne 19. februarja 2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), in z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi (C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758), očitno navedeno, da so pogoji, s katerimi je pogojen neobstoj ravnanja, v nasprotju s pravili o konkurenci, prvič, ker se država ni odpovedala izvrševanju pristojnosti odločanja o uporabi tarifne lestvice ali nadzorovanja te uporabe, in drugič, ker lahko sodni organi v nekaterih izjemnih okoliščinah odstopijo od teh določenih najvišjih in najnižjih meja.

14 V zvezi s tem navedeno sodišče meni, da je sodni nadzor omejen na preveritev stroge uporabe tarife, določene s kraljevo uredbo št. 1373/2003, ne da bi bilo v izjemnih okoliščinah in z ustrezno obrazloženo odločbo mogoče odstopiti od meja, določenih s to tarifo, ne nadzirati, ali je zahtevani znesek sorazmeren z opravljeno storitvijo. Prav tako navaja, da je iz sodne prakse Tribunal Constitucional (ustavno sodišče, Španija) razvidno, da določitev nadomestil procesnih pooblaščencev od nacionalnih sodišč pomeni razlago nacionalnega prava *contra legem*.

15 Poleg tega se Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) – ob tem, da meni, da je za razlago pojmov „pomembni razlogi, ki se nanašajo na javni interes“, „potreba“ in „sorazmernost“ iz Direktive 2006/123 pristojno Sodišče – sprašuje, ali lahko nacionalna sodišča v primeru, v katerem državni regulativni okvir določa tarifo storitev in vsebuje implicitno izjavo glede obstoja pomembnih razlogov, ki se nanašajo na javni interes, opravijo nadzor, če je ta omejitev svobode opravljanja storitev utemeljena z javnim interesom. Če ni utemeljena, se prav tako sprašuje, ali smejo nacionalna sodišča opustiti uporabo te tarife ali spremeniti v njej določene zneske, čeprav je iz sodne prakse Tribunal Constitucional (ustavno sodišče) razvidno, da odločba nacionalnega sodišča v tem smislu pomeni razlago *contra legem*.

16 Nazadnje predložitveno sodišče meni, da bi lahko zavezujoča določitev cene nekaterih storitev, neodvisno od dejansko opravljenega dela in morebitnih posebnosti zadeve poleg zneska spora, pomenila kršitev pravice do poštenega sojenja v smislu člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP), in člena 47 Listine, ker bi se lahko stranki v sporu v okviru izdatkov naložili vnaprej določeni stroški, ne da bi se lahko zagotovila njihova sorazmernost ali utemeljenost, kar je dejavnik, ki lahko pomeni dejansko oviro za vložitev pravnega sredstva, katerega izid je negotov ali vprašljiv.

17 V teh okoliščinah je Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je obstoj pravnega pravila, ki ga je sprejela država in ki nalaga nadzor te države pri določitvi nagrade procesnih pooblaščencev, tako da z uredbo predpisuje natančen in obvezen znesek ter sodišča pooblašča za določitev te nagrade, zlasti v primeru naložitve stroškov, in za nadaljnji nadzor v vsakem konkretnem primeru, čeprav je ta nadzor omejen na preveritev tarife, ne da bi bilo mogoče v izjemnih primerih z obrazloženo odločbo odstopiti od meja, določenih s tarifo, v skladu s členom 4(3) PEU in členom 101 PDEU?

2. Ali opredelitev pojmov ‚pomembni razlogi, ki se nanašajo na javni interes‘, ‚sorazmernost‘ in ‚potreba‘ iz členov 4 in 15 Direktive 2006/123, kot jo je sprejelo Sodišče Unije, sodiščem držav v primerih, v katerih glede določitve zneska storitev obstaja ureditev države in implicitna izjava – zaradi pravne praznine v pravilu o prenosu – o obstoju pomembnih razlogov, ki se nanašajo na javni interes, čeprav primerjava te ureditve s sodno prakso Skupnosti ne dovoljuje njene ohranitve, dopušča, da štejejo, da v nekem konkretnem primeru obstaja omejitev, ki ni utemeljena z javnim interesom, in da zato pravnega pravila, ki ureja nagrado sodnih pooblaščencev, ne uporabijo ali ga spremenijo?

3. Ali bi bila lahko določitev takega pravnega pravila v nasprotju s pravico do poštenega sojenja, kot jo razlaga Sodišče?“

Zadeva C-538/15

18 F. de Bolós Pi, španski procesni pooblaščenec, je proti družbi Urbaser vložil tožbo za plačilo 66.912,73 EUR skupaj s pripadajočimi zakonskimi obrestmi in stroški, in sicer iz naslova nagrade, ki se mu dolguje kot plačilo za njegovo posredovanje pri dveh tožbah v upravnem sporu, ki ju je vložil.

19 Družba Urbaser navaja, da je zahtevek F. de Bolósa Pija za plačilo nagrade previsok, ker ta ni sorazmerna z obsegom dela, ki ga je moral opraviti v omenjenih postopkih, saj je v enem postopku le predložil devet vlog, v drugem pa tri. Družba Urbaser poleg tega meni, da bi sodišča morala imeti možnost, da določijo nagrade v sorazmerju z opravljenim delom, kar pomeni, da je določitev nagrade izključno na podlagi vrednosti iz kraljeve uredbe št. 1373/2003 v nasprotju z načelom svobodne konkurence ter zato s členom 4(3) PEU in Direktivo 2006/123, kar upravičuje, da se pri Sodišču vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe.

20 Družba Urbaser prav tako trdi, da je med strankama obstajal ustni dogovor, da je nagrada procesnega pooblaščenca omejena na 2 000 EUR. Po navedbah družbe Urbaser se je F. de Bolós Pi kljub temu odločil, da tega dogovora ne bo spoštoval, kar je pred predložitvenim sodiščem potrdil pooblaščeni odvetnik v zadevah, v katerih je nastal zahtevek za nagrado.

21 Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu, Španija) je s sklepom z dne 23. julija 2015 stranki pozvalo, naj predložita svoji stališči glede vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču.

22 Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu) se, enako kot Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi), sprašuje, prvič, o skladnosti kraljeve uredbe št. 1373/2003 s členom 101 PDEU v povezavi s členom 4(3) PEU glede na sodno prakso Sodišča. To sodišče poleg tega ugotavlja, da člen 245(2) zakona o civilnih postopkih nacionalnim sodiščem ne dopušča odstopati od meja, določenih s tarifo, določeno v tej kraljevi uredbi. Drugič, dvomi o skladnosti navedene kraljeve uredbe z Direktivo 2006/123, ki določa, da ni mogoče uvesti najnižjih zneskov za storitve, razen če je to potrebno, in da morajo biti ti utemeljeni s pomembnimi razlogi, ki se nanašajo na javni interes, in biti sorazmerni. Tretjič, navedeno sodišče meni, da je lahko to, da zneskov, določenih s to tarifo, ni mogoče izpodbijati zaradi njihove nesorazmernosti, čezmernosti ali neskladnosti z opravljenim delom, v nasprotju z EKČP, in sicer s pravico do poštenega sojenja.

23 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je ureditev, kot je kraljeva uredba št. 1373/2003, torej ureditev, ki določa, da se za plačilo procesnih pooblaščencev uporablja tarifa ali lestvica najnižjih vrednosti, ki se lahko zviša ali zniža za največ 12 %, združljiva s členom 101 PDEU v povezavi s členoma 10 PDEU in 4(3) PEU, če organi države, vključno z njenimi sodišči, od teh najnižjih vrednosti ne morejo odstopiti niti v primeru izjemnih okoliščin?

2. Ali se za odstop od najnižjih vrednosti iz sporne tarifne lestvice lahko šteje, da obstoj velikega nesorazmerja med dejansko opravljenim delom in zneskom nagrad, ki se lahko izplačajo na podlagi navedene lestvice, pomeni izjemno okoliščino?

3. Ali je kraljeva uredba št. 1373/2003 združljiva s členom 56 PDEU?

4. Ali ta kraljeva uredba izpolnjuje pogoja potrebnosti in sorazmernosti iz člena 15(3) Direktive 2006/123?

5. Ali je v členu 6 EKČP zajeta pravica do učinkovite obrambe zoper določitev nagrade za procesnega pooblaščenca, ki ni sorazmerna in ne ustreza dejansko opravljenemu delu?“

24 S sklepom predsednika Sodišča z dne 5. novembra 2015 sta bili zadevi C-532/15 in C-538/15 združeni za pisni in ustni postopek ter izdajo sodbe.

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

25 Consejo General de Procuradores de España (splošni svet procesnih pooblaščencev Španije) se sklicuje na nedopustnost obeh predlogov za sprejetje predhodne odločbe, španska vlada in F. de Bolós Pi pa se sklicujeta na nedopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-538/15, ker v bistvu glede na nacionalno pravo razlaga prava Unije ni potrebna za rešitev sporov o glavni stvari. V zvezi

z zadevo C-532/15 bi se morala o uporabi načela sorazmernosti izjaviti zgolj nacionalna sodišča. V zvezi z zadevo C-538/15 naj se določbe kraljeve uredbe št. 1373/2003, na katere se sklicuje predložitveno sodišče, ne bi uporabile za spor o glavni stvari, ker naj bi zanj veljal izključno dogovor, sklenjen med procesnim pooblaščencem in njegovo stranko.

26 Poudariti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso postopek, uveden s členom 267 PDEU, instrument sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, s katerim prvo zagotavlja drugim razlago prava Unije, ki jo potrebujejo za rešitev obravnavanega spora (glej sodbo z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točka 18 in navedena sodna praksa).

27 V okviru tega sodelovanja le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, je Sodišče torej načeloma dolžno odločati (glej sodbo z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točka 19 in navedena sodna praksa).

28 Iz tega izhaja, da se domneva upoštevnost vprašanj v zvezi z razlago prava Unije, ki jih je postavilo nacionalno sodišče v normativnem in dejanskem okviru, ki ga to opredeli v okviru lastne odgovornosti in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša. Predlog nacionalnega sodišča je mogoče zavreči, samo če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, da bi lahko na postavljena vprašanja dalo koristne odgovore (glej sodbo z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točka 20 in navedena sodna praksa).

29 Vendar pa v zvezi s tem iz spisov, predloženih Sodišču, ni očitno razvidno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom sporov o glavni stvari.

Vsebinska presoja

Uvodne ugotovitve

30 Najprej je treba opozoriti, da mora Sodišče glede na ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem iz člena 267 PDEU nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika lahko Sodišče po potrebi preoblikuje vprašanja, ki so mu bila predložena (glej v tem smislu sodbo z dne 28. aprila 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, točka 30 in navedena sodna praksa).

31 V zadevnih predlogih za sprejetje predhodne odločbe je treba uporabiti to možnost.

Prvo vprašanje v zadevi C-532/15 ter prvo in drugo vprašanje v zadevi C-538/15

32 Predložitveni sodišči s prvim vprašanjem v zadevi C-532/15 ter s prvim in drugim vprašanjem v zadevi C-538/15 v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 101 PDEU v povezavi s členom 4(3) PEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki za nagrado pooblaščencev določa tarifo, ki se lahko zviša ali zniža le za 12 %, pri čemer lahko nacionalna sodišča preverijo zgolj strogo uporabo, ne da bi smela v izjemnih okoliščinah odstopiti od meja, določenih s to tarifo.

33 Najprej je treba v nasprotju s trditvami družbe Eurosaneamientos in drugih, Consejo General de Procuradores de España (splošni svet procesnih pooblaščencev Španije) in avstrijske vlade poudariti, da nagrade, določene s kraljevo uredbo št. 1373/2003, ki velja za celotno ozemlje države članice, lahko

vplivajo na trgovino med državami članicami v smislu členov 101(1) in 102 PDEU (glej v tem smislu sklep z dne 5. maja 2008, Hospital Consulting in drugi, C-386/07, neobjavljen, EU:C:2008:256, točka 18 in navedena sodna praksa).

34 Čeprav se člena 101 in 102 PDEU nanašata le na ravnanje podjetij in ne na zakonodajo ali druge predpise, ki jih sprejmejo države članice, to še ne pomeni, da ta dva člena, v povezavi s členom 4(3) PEU, ki določa dolžnost sodelovanja, držav članic ne zavezujeta k temu, da ne sprejmejo ali ohranjajo v veljavi ukrepov, tudi zakonskih ali podzakonskih, ki bi lahko ogrozili polni učinek pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja (glej v tem smislu sklep z dne 5. maja 2008, Hospital Consulting in drugi, C-386/07, neobjavljen, EU:C:2008:256, točka 19 in navedena sodna praksa).

35 Iz ustaljene sodne prakse je razvidno, da gre za kršitev člena 4(3) PEU in člena 101 PDEU, če država članica bodisi predpiše ali spodbuja sklepanje sporazumov, ki so v nasprotju s členom 101 PDEU, ali krepi učinke takih sporazumov, bodisi če svojim predpisom odvzame naravo državnega ukrepa s prenosom pristojnosti za sprejem odločitev, ki posegajo v gospodarsko sfero, na zasebne subjekte (glej sodbo z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 47 in navedena sodna praksa).

36 Za preveritev, ali je Kraljevina Španija zakonodaji iz postopka v glavni stvari odvzela naravo državnega ukrepa, je treba preučiti, prvič, ali je pripravo tarife nadomestil procesnih pooblaščencev prenesla na zasebne gospodarske subjekte, v obravnavanem primeru poklicna združenja procesnih pooblaščencev (glej v tem smislu sodbi z dne 19. februarja 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, točka 36, in z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 48, ter sklep z dne 5. maja 2008, Hospital Consulting in drugi, C-386/07, neobjavljen, EU:C:2008:256, točka 21), in drugič, ali plačilo nagrad procesnih pooblaščencev ostaja pod nadzorom države (glej v tem smislu sodbi z dne 19. februarja 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, točka 42, in z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 51, ter sklep z dne 5. maja 2008, Hospital Consulting in drugi, C-386/07, neobjavljen, EU:C:2008:256, točka 24).

37 V zvezi s tem je iz predložitvene odločbe v zadevi C-532/15 razvidno, da je kraljeva uredba št. 1373/2003 pravni predpis, ki ga je izdala država. Poleg tega španska vlada v teh pisnih stališčih poudarja, da te uredbe niso pripravila poklicna združenja procesnih pooblaščencev, temveč gre za državni predpis, ki ga je v skladu z rednim postopkom priprave uredb potrdil španski svet ministrov.

38 Poleg tega je glede postopka izplačila nagrad procesnih pooblaščencev iz predložitvenih odločb razvidno, da ta postopek spada v pristojnost nacionalnih sodišč. V zvezi s tem predložitveni sodišči opozarjata, da je nacionalno sodišče pri plačilu nagrad vezano na zneske, predpisane s tarifo, določeno s kraljevo uredbo št. 1373/2003, in da od te tarife ne sme odstopiti niti v izjemnih primerih niti preveriti sorazmernosti zneskov nagrad glede na opravljeno storitev.

39 Iz predložitvenih odločb je prav tako razvidno, da kraljeva uredba št. 1373/2003 na eni strani določa možnost, da procesni pooblaščenec in njegova stranka od zneskov nagrad, določenih s to kraljevo uredbo, odstopita za 12 % navzgor ali navzdol, na drugi pa skupni prag nadomestil, ki jih procesni pooblaščenec prejme v isti zadevi. Iz pisnih stališč španske vlade je razvidno, da navedena kraljeva uredba prav tako določa možnost, da se izjemoma in na podlagi dovoljenja, ki ga izda sodnik, odstopi od v njej določenih najvišjih zneskov, kot tudi pravico strank, da v okviru postopka preveritve stroškov izpodbijajo nesmiselne, neobvezne in nepotrebne stroške ter stroške, ki niso dovoljeni po zakonu, kot tudi nagrade, ki niso nastale v okviru spora.

40 V takih okoliščinah Kraljevini Španiji zgolj zato, ker morajo nacionalna sodišča v postopku izplačila nagrad procesnih pooblaščencev spoštovati določbe nacionalnega predpisa, ki ga je ta država članica pripravila in sprejela po rednem zakonodajnem postopku, ni mogoče očitati, da je pristojnost za pripravo te zakonodaje ali njeno izvajanje prenesla na poklicna združenja procesnih pooblaščencev.

41 Iz razlogov, navedenih v točkah od 37 do 39 te sodbe, pa navedeni državi članici tudi ni mogoče očitati, da bodisi predpisuje ali spodbuja, da poklicna združenja procesnih pooblaščencev sklepajo sporazume, ki so v nasprotju s členom 101 PDEU, bodisi da krepi njihove učinke ali da predpisuje ali spodbuja zlorabe prevladujočega položaja v nasprotju s členom 102 PDEU oziroma da krepi njihove učinke (glej v tem smislu sklep z dne 5. maja 2008, Hospital Consulting in drugi, C-386/07, neobjavljen, EU:C:2008:256, točka 26 in navedena sodna praksa).

42 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov je razvidno, da je treba na prvo vprašanje v zadevi C-532/15 ter na prvo in drugo vprašanje v zadevi C-538/15 odgovoriti, da je treba člen 101 PDEU v povezavi s členom 4(3) PEU razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki za nagrado procesnih pooblaščencev določa tarifo, ki se lahko zviša ali zniža le za 12 %, pri čemer lahko nacionalna sodišča preverijo zgolj strogo uporabo, ne da bi smela v izjemnih okoliščinah odstopiti od meja, določenih s to tarifo.

Drugo vprašanje v zadevi C-532/15 ter tretje in četrto vprašanje v zadevi C-538/15

43 Predložitveni sodišči z drugim vprašanjem v zadevi C-532/15 ter s tretjim in četrtim vprašanjem v zadevi C-538/15 v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, če nacionalna sodišča menijo, da te ni mogoče utemeljiti s pomembnimi razlogi, ki se nanašajo na javni interes, v smislu člena 4, točka 8, Direktive 2006/123 in da ne izpolnjuje pogojev sorazmernosti in potrebnosti v smislu člena 15(2)(g) in (3) te direktive.

44 Spomniti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, mogoče zavrniti, samo kadar je očitno, da se določba prava Unije, ki je Sodišču predložena v razlago, ne more uporabiti (glej sklep z dne 12. maja 2016, Security Service in drugi, od C-692/15 do C-694/15, EU:C:2016:344, točka 22 in navedena sodna praksa).

45 V zvezi s tem, ker se predloga za sprejetje predhodne odločbe nanašata na združljivost zakonodaje iz postopka v glavni stvari z določbami Pogodbe DEU na področju svobode opravljanja storitev, je treba spomniti, da se te ne uporabljajo za okoliščine, v katerih so vsi elementi omejeni na samo eno državo članico (glej v tem smislu sklep z dne 12. maja 2016, Security Service in drugi, od C-692/15 do C-694/15, EU:C:2016:344, točka 23 in navedena sodna praksa, ter sodbo z dne 15. novembra 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, točka 47).

46 Sodišče je presodilo, da morajo biti konkretni elementi, ki omogočajo vzpostavitev povezave med členi Pogodbe DEU s področja svobode opravljanja storitev ter predmetom ali okoliščinami spora, katerega elementi so omejeni na zadevno državo članico, razvidni iz predložitvene odločbe (glej v tem smislu sodbo z dne 15. novembra 2016, Ullens de Schooten C-268/15, EU:C:2016:874, točka 54).

47 Zato mora v okviru položaja, v katerem so vsi elementi omejeni na samo eno državo članico, predložitveno sodišče Sodišču v skladu z zahtevami člena 94 Poslovnika Sodišča pojasniti, kako je spor, ki ga mora rešiti, kljub njegovi povsem notranji naravi povezan z določbami prava Unije o temeljnih svoboščinah, zaradi česar bi bila zahtevana predhodna razlaga potrebna za rešitev tega spora (glej v tem smislu sodbo z dne 15. novembra 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, točka 55).

48 Vendar iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe nikjer ni razvidno, da obstajajo elementi, ki bi bili povezani bodisi s strankami postopkov pred nacionalnima sodiščema bodisi z dejavnostmi teh strank, ki ne bi bile omejene le na zadevno državo članico. Poleg tega predložitveni sodišči ne navajata, kako

sta spora, ki ju morata rešiti, kljub njuni povsem notranji naravi povezana z določbami prava Unije o temeljnih svoboščinah, zaradi česar bi bila zahtevana predhodna razlaga potrebna za rešitev teh sporov.

49 Zato je treba v teh okoliščinah ugotoviti, da predloga za sprejetje predhodne odločbe ne vsebujeta konkretnih elementov, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti, da se člen 56 PDEU lahko uporablja za okoliščine sporov o glavni stvari.

50 Glede na navedene ugotovitve je treba ugotoviti, da Sodišče ni pristojno za odgovor na drugo vprašanje v zadevi C-532/15 ter tretje in četrto vprašanje v zadevi C-538/15, ki sta jih postavili Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) oziroma Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu).

Tretje vprašanje v zadevi C-532/15 in peto vprašanje v zadevi C-538/15

51 Predložitveni sodišči želita s tretjim vprašanjem v zadevi C-532/15 in petim vprašanjem v zadevi C-538/15 v bistvu izvedeti, ali je treba člen 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki strankam ne dopušča učinkovitega izpodbijanja nagrade za procesnega pooblaščenca, ki ni sorazmerna in ne ustreza dejansko opravljenemu delu.

52 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča je razvidno, da se temeljne pravice, ki jih zagotavlja pravni red Unije, uporabljajo v vseh položajih, ki jih ureja pravo Unije, ne pa v drugih položajih. S tega vidika je Sodišče že opozorilo, da glede na Listino ne more presojati nacionalno ureditev, ki ne spada v okvir prava Unije. Če pa, nasprotno, taka nacionalna ureditev spada na področje uporabe tega prava, mora Sodišče, ki mu je predložen predlog za sprejetje predhodne odločbe, podati vse elemente razlage, ki jih nacionalno sodišče potrebuje za presojo usklajenosti te ureditve s temeljnimi pravicami, katerih spoštovanje zagotavlja (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, točka 19 in navedena sodna praksa).

53 Zato je treba preizkusiti, ali pravna položaja, ki sta podlaga za zadevi v glavni stvari, spadata na področje uporabe prava Unije.

54 V okviru teh predlogov za sprejetje predhodne odločbe nacionalni predpisi iz postopkov v glavni stvari na splošno urejajo nekatere stroške na področju izvajanja sodne oblasti. Cilj teh predpisov ni izvajanje določb prava Unije. Poleg tega ti predpisi ne obsegajo nobene specifične ureditve na tem področju ali ureditve, ki bi lahko vplivala na te nacionalne predpise (glej v tem smislu sodbo z dne 27. marca 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, točka 32).

55 Iz predložitvenih odločb ni razvidno, da spora o glavni stvari spadata v okvir prava Unije (glej po analogiji sodbo z dne 22. decembra 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, točki 28 in 29, ter v tem smislu sklep z dne 28. novembra 2013, Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, točka 23).

56 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Sodišče ni pristojno za odgovor na tretje vprašanje v zadevi C-532/15 in peto vprašanje v zadevi C-538/15, ki sta ju postavili Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) oziroma Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu).

Stroški

57 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Člen 101 PDEU v povezavi s členom 4(3) PEU je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki za nagrado procesnih pooblaščencev določa tarifo, ki se lahko zviša ali zniža le za 12 %, pri čemer lahko nacionalna sodišča preverijo zgolj strogo uporabo, ne da bi smela v izjemnih okoliščinah odstopiti od meja, določenih s to tarifo.**

2. **Sodišče Evropske unije ni pristojno za odgovor na drugo in tretje vprašanje v zadevi C-532/15 ter tretje, četrto in peto vprašanje v zadevi C-538/15, ki sta jih postavili Audiencia Provincial de Zaragoza (višje sodišče v Zaragozi) oziroma Juzgado de Primera Instancia de Olot (prvostopenjsko sodišče v Olotu).**

Podpisi